

مقاله پژوهشی: کنترل تهدیدات آمریکا در جنگ نرم علیه ایران

داود رضایی^۱، منوچهر شریفی^۲، محمد پورتنقی^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۳/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۶/۲۵

چکیده

پس از فروپاشی شوروی، آمریکا تلاش کرد کشورها و گروه‌های اسلامی را اصلی‌ترین خطر برای صلح و امنیت جهانی معرفی کند. در این روش آمریکا از ابزارهای مختلف به‌خصوص ابزارهای رسانه‌ای بهره می‌گیرد. اصلی‌ترین شیوه جنگ نرم آمریکا جهت دستیابی به این هدف، ایجاد بدبینی و جدایی بین ارکان نظام و مردم است. از این‌رو لازم است از سوی مسئولین، اقدام‌های کنترلی دفاعی مطلوب در ابعاد آفندی و پدافندی پیش‌بینی گردد تا در برابر تهدیدها و فعالیت‌های دشمن، موجب افزایش بازدارندگی، کاهش آسیب‌پذیری، تداوم فعالیت‌های ضروری، ارتقا پایداری ملی و تسهیل مدیریت در مقاطع خاص و بحرانی گردد. بر این اساس، تعیین نحوه کنترل تهدیدات در مقابل جنگ نرم دشمن هدف اصلی این پژوهش است. روش تحقیق مقاله حاضر توصیفی-تحلیلی بوده و جهت جمع‌آوری اطلاعات و داده‌ها از شیوه اسنادی و مصاحبه با تعدادی از صاحب‌نظران این حوزه استفاده شده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد: «جهت کنترل تهدیدات در جنگ نرم بایستی با نگاه موسع به تهدیدات از همه ابزارهای پیشگیرانه با ابعاد متعدد و در قالب جهاد تبیین استفاده گردد تا دشمن نتواند ضعف و در نهایت ناامیدی را به جامعه القا نماید».

کلیدواژه‌ها: تهدید، کنترل، ج.ا.ایران، جنگ نرم، آمریکا.

۱. استادیار دانشگاه علوم و فنون فارابی.

۲. دکتری دانشگاه عالی دفاع ملی (نویسنده مسئول) yth42108@gmail.com.

۳. دانشجوی دکتری دانشگاه فرماندهی و ستاد.

۱. مقدمه

کنترل تهدیدات به معنای رویارویی مستقیم با دشمن نیست؛ بلکه می‌توان به راحتی با بهره‌گیری از شیوه‌های نوین و خلاقانه اقدامات کنترلی تهدیدات را انجام داده و خسارات ناشی از تهدیدات دشمن را کاهش داد. جمهوری اسلامی ایران از دهه دوم انقلاب اسلامی و پس از تجربه جنگ سخت دشمنان یعنی جنگ تحمیلی عراق، ترور و تحریم دشمنان با تهدید نرم روبه‌رو گردید و در نهایت با تشکیل یک شبکه منسجم و هدفمند از سوی غرب علیه ایران جنگ نرم تداعی گردید. دشمن با به‌کارگیری ابزار و تمامی بازیگران جنگ نرم که مواردی مثل شایعه، بازی‌های رایانه‌ای، رسانه‌ها، روزنامه‌ها، فیلم‌های سینمایی، جلسات محفلی، تشکل‌های غیردولتی، ادیان و گروه‌های التقاطی، ایجاد منازعات قومی و مذهبی، نفوذ در نخبگان، شبکه‌های اجتماعی، سیاه‌نمایی و... درصدد انجام سلسله اقداماتی است که کشور هدف را بدون حمله نظامی تصاحب نموده و به مرور به اهداف خود که همانا براندازی نرم است، دست یابد. مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) در مقابل این ترفند نظام استکباری «جهاد تبیین» را توصیه و مطرح فرمودند.

باید توجه نمود که مشروعیت‌زدایی از نظام اسلامی مبتنی بر محوریت ولایت فقیه هدف اصلی جنگ نرم دشمن است و برای رسیدن به این هدف تغییر در باورها و نگرش‌های مردم گام اول محسوب می‌شود. در این روش مردم نقش اساسی داشته و درعین حال باور و پذیرش شکست توسط مردم مؤلفه‌ای اثرگذار و مهم است. در همین جهت مسئله اصلی این پژوهش بر این موضوع استوار است که کنترل تهدیدات آمریکا در جنگ نرم علیه ایران چگونه بایستی صورت پذیرد تا مؤلفه‌های هدف دشمن از آسیب مصون بماند.

بر این اساس پژوهش حاضر تلاش دارد تا به تبیین مدل مفهومی کنترل تهدیدات در جنگ نرم بپردازد که قدمی نو در راستای «جهاد تبیین» مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) در مقابل اقدامات نرم و فرهنگی جبهه استکبار است. در زمینه ضرورت و اهمیت این پژوهش می‌توان به این مسئله اشاره کرد که در صورت کم‌توجهی به این مهم، دشمن در جنگ نرم علیه ج.ا.ایران موفق خواهد شد و سبب جدایی مردم از مسئولین، ایجاد بدبینی و نارضایتی و در نهایت رسیدن به هدف خود یعنی براندازی نظام می‌شود.

فرضیه اصلی در مقاله حاضر این است که: «جهت کنترل تهدیدات در جنگ نرم بایستی با نگاه موسع به تهدیدات از همه ابزارهای پیشگیرانه با ابزارهای متعدد و در قالب جهاد تبیین صورت پذیرد تا دشمن نتواند ناامیدی و شکست را در جامعه القا کند».

۲. مبانی نظری و پیشینه‌شناسی تحقیق

۲-۱. پیشینه‌شناسی تحقیق

«لک‌زایی» مقاله‌ای تحت عنوان «انقلاب اسلامی و تکاپوهای سلطه‌گرایانه آمریکا» (۱۳۸۹) در فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی به چاپ رسانده است. دستاورد سیاسی انقلاب اسلامی پایان سلطه آمریکا بر ایران و دستیابی ایران به استقلال سیاسی بود. بازخوانی این تجربه از منظر تحقق اهداف انقلاب اسلامی در سطح جهان اسلام و نظام بین‌الملل هدف اصلی این مقاله است به نظر می‌رسد این تجربه نه تنها مهم‌ترین راهکار مبارزه با سلطه آمریکا در جهان امروز است بلکه یگانه مسیری است که استقامت بر آن جمهوری اسلامی را از سلطه مجدد آمریکا مصون نگه می‌دارد.

«متقی» مقاله‌ای تحت عنوان «مدیریت جنگ نرم در فضای عدم تعادل امنیتی» (۱۳۸۸) در فصلنامه مطالعات بسیج چاپ کرده است. بر اساس این مقاله رابطه جامعه و حکومت از دهه ۱۹۸۰ به بعد با تغییرات و دگرگونی‌های گسترده‌ای روبه‌رو شده که ناشی از فضای ارتباط مجازی بین نیروهای اجتماعی و نیز انتقال آگاهی‌های جدید نسبت به کارویژه جامعه، نهادهای اجتماعی و حکومت‌هاست. در چنین فرایندی شاهد افزایش تعارض جامعه با حکومت‌ها هستیم اگر به موازات افزایش مطالبات و انتظارات گروه‌های اجتماعی زمینه برای مقاومت حکومت‌ها وجود داشته باشد در آن شرایط جلوه‌هایی از عدم تعادل امنیتی ایجاد خواهد شد که می‌تواند مخاطرات و محدودیت‌های سیاسی و راهبردی ایجاد نماید.

«شریعتی» و همکارش مقاله‌ای مشترک به نام «الزامات راهبردهای جمهوری اسلامی در مدیریت بحران جنگ نرم» (۱۳۹۳) در فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران به چاپ رسانده‌اند. طبق بررسی‌های نویسندگان در این مقاله با وجود آن‌که ماهیت بحران‌های فرهنگی با بحران‌های حاصل از حوادثی نظیر آتش‌سوزی، سیل و زلزله به میزان معتنابه‌ای متفاوت است اما بحران‌های فرهنگی مخاطرات و خسارات جبران‌ناپذیری در میان‌مدت و درازمدت به اندوخته و سرمایه اجتماعی ملت‌ها وارد می‌کنند.

۲-۲. مبانی نظری

۲-۲-۱. روش‌های جنگ نرم

در جنگ نرم از روش‌های مختلفی جهت رسیدن به اهداف موردنظر استفاده می‌شود؛ روش‌هایی که موجب تغییر در بینش، کنش و یا افکار افراد می‌شود. مجموعه روش‌هایی که دشمن در جنگ نرم از آن‌ها بهره می‌گیرد به قرار زیر است:

الف. روش‌هایی که موجب تغییر و دگرگونی در بینش و نظام فکری و اعتقادی انسان‌ها می‌شود. دشمن در این روش با القای شبهات فکری و یا ارائه نظریات فلسفی، معرفت‌شناختی و هستی‌شناسانه به‌عنوان مسائل فلسفی نو، در مبانی معرفتی مسلمانان تردید به وجود می‌آورد.

ب. روش‌هایی که موجب دگرگونی در گرایش‌های دینی و ملی افراد می‌شود. مصادیق این روش عبارت‌اند از:

- ❖ ترویج عقایدی مانند اسلام سکولار،
- ❖ تقویت سلفی‌گری،
- ❖ رشد مذاهب انحرافی؛
- ❖ تضعیف برنامه‌هایی با گرایش دینی و معنوی؛
- ❖ ایجاد فتنه؛
- ❖ بی‌هویتی در ملت‌ها.

ج. روش‌هایی که موجب تغییر در کنش و رفتار افراد جامعه می‌شود. بارزترین نمودهای آن عبارت‌است از:

- ❖ توسعه و ترویج فساد و بی‌بندوباری،
- ❖ گسترش فحشا و ابتذال،
- ❖ مواد مخدر و... (رحیمی، ۱۳۹۹: ۲۱۱).

۲-۲-۲. حوزه‌های جنگ نرم

در فرایند مقابله با جنگ‌ها، کشف و شناسایی نوع تهدید همراه با میزان شدت، سمت انتشار و اهداف موردنظر تهدید بسیار مهم است. این مبحث در رابطه با جنگ نرم از اهمیت مضاعفی برخوردار است؛ زیرا فرایند جنگ نرم بر اقناع افکار مخاطبین استوار گردیده و اذهان را مستقیماً هدف قرار می‌دهد. یکی از مهم‌ترین و درعین‌حال خطرناک‌ترین وجوه شناخته‌شده جنگ نرم را می‌توان چگونگی تأثیر آن در سطح جامعه مطرح نمود؛ به‌طوری‌که مردم نسبت به آن احساس خطر نمی‌کنند (گلشن‌پژوه، ۱۳۷۸: ۹). این جنگ علیه ایران در قالب‌های زیر روی داده است:

۲-۲-۲-۱. ملت‌سازی

فرایند تغییر و تعدیل هویت‌ها، ارزش‌ها، آرمان‌ها و عملکردهای ملل گوناگون جهان از طرق مختلف در فرایندهای برون به درون و همچنین رویکرد ایجاد اشتراکات گوناگون هویتی در قالب

یک حوزه جغرافیایی مشخص توسط نخبگان و نهادهای حکومتی در بسترهای درونی یک جامعه است.

۲-۲-۲-۲. نخبه‌سازی

از طریق تخلیه و تغییر مراجع معتبر موجود در جوامع از یک‌سو و ایجاد حمایت از مراجع جدید پنداری، گفتاری و کرداری از سوی دیگر به‌گونه‌ای که نخبگان همگرا، هم‌داستان و هم‌فکر در قالبی مثبت تجلی کنند و دیگران با تصویری منفی و زشت به افکار عمومی عرضه گردند.

۲-۲-۲-۳. فرهنگ‌سازی

فرهنگ بسان خون در رگ‌های حیات جامعه است که وظیفه تغذیه و تأمین نیازهای ابتدایی سلول‌های بشری را در تمدن‌های مختلف برعهده دارد. کنترل و تغییر در ترکیبات این شریان حیاتی می‌تواند کارکرد پنداری، گفتاری و کرداری جوامع مختلف به‌ویژه حوزه‌های پرچالش را دچار دگرگونی بنیادین کند.

۲-۲-۲-۴. مذهب‌سازی

تغییر و تعدیل در نظام باورها، گفتارها و رفتارهای جوامع مسلمان مستلزم تضعیف و به چالش کشیدن مذهب این قشر عظیم از طریق خلق مذاهب ساختگی توسط صاحبان اندیشه لیبرالیستی است (گلشن‌پژوه، ۱۳۷۸: ۱۱).

۲-۲-۳. اهداف جنگ نرم

دشمن در جنگ نرم می‌تواند اهداف مختلفی داشته باشد. با توجه به هویت نظام ج.ا.ایران، جنگ نرم آمریکا علیه ایران بیشتر در رابطه با سه اصل زیر است که به تشریح این موارد می‌پردازیم.

❖ هویت ملی،

❖ ایدئولوژی حاکمیت،

❖ افکار عمومی.

۲-۲-۳-۱. ایدئولوژی حاکمیت

ایدئولوژی یا ایده دولت، اصول و عقاید اساسی و منطق راهنمایی عمل یک دولت است. یک ایدئولوژی زمانی می‌تواند به‌عنوان ایده دولت انتخاب شود که قدرت سازمان‌دهنده داشته باشد (بوزان، ۱۳۷۵: ۱۰۶).

۲-۳-۲. هویت ملی

هویت ملی فرایند معناسازی بر اساس یک ویژگی فرهنگی یا مجموعه به هم پیوسته از ویژگی‌های فرهنگی است که بر منافع دیگر اولویت داده می‌شود (کاستلز، ۱۳۸۰: ۲۳).

۲-۳-۳. انسجام اجتماعی

به معنای پیوستگی افراد جامعه بر اساس ارزش‌های مشترک است که مبنای مشارکت با جمع و تنظیم‌کننده روابط اجتماعی فعالیت مشترک و کنش اجتماعی است (سریع‌القول، ۱۳۸۴: ۳۳).

۲-۳-۴. افکار عمومی

مهم‌ترین مرحله افکار عمومی که در مقوله تهدید نرم مورد توجه بازیگر مهاجم است، مرحله «اتخاذ روش مناسب برای رسیدن به خواسته» است. بر این اساس، افکار عمومی می‌تواند منجر به شکل‌گیری خواسته‌های جدیدتر گردد.

۲-۲-۴. روش‌های اعمال جنگ نرم

روش‌های اعمال جنگ نرم را می‌توان به دو دسته کلی (۱) گفتاری و (۲) رفتاری تقسیم کرد:

روش‌های گفتاری عبارت‌اند از:

الف) دیپلماسی عمومی؛

ب) عملیات ادراکی؛

پ) عملیات روانی؛

ت) فریب راهبردی.

روش‌های رفتاری عبارت‌اند:

الف) اعتراض؛

ب) عدم همکاری؛

پ) مداخله غیرخوشونت‌آمیز؛

ت) تشجیع و جذب؛

ث) جنگ رایانه‌ای (ایزدی، ۱۳۸۸: ۱۵).

۲-۲-۴-۱. روش‌های تهدیدات آمریکا در جنگ نرم علیه ایران

براساس نتایج بررسی اقدامات آمریکا و تطبیق رفتارهای مشاهده‌شده با الگوهای علمی، سه روش

زیر تبیین می‌گردد:

الف) مهم‌ترین اهداف جنگ نرم آمریکا در سازه‌های فرهنگی رقم می‌خورد. این اهداف عبارت هستند از:

- ❖ تخریب ارزش‌ها،
- ❖ تلاش جهت تغییر فرهنگ،
- ❖ تغییر مدیریت و حاکمیت کشور.

در این شیوه مفهوم جنگ نرم بیشتر جنبه فرهنگی دارد که جهت ضربه زدن به فرهنگ و ارزش‌های حاکم بر کشور طراحی و به اجرا در می‌آید. هدف اصلی نیز استحاله به مفهوم دگرگونی فکری-سیاسی و در نهایت براندازی حاکمیت و یا حداقل تغییر هیئت حاکمه است. رهیافتی که در این زمینه بیشترین کاربرد را دارد، ایجاد گفتمانی بدیل به جای گفتمان حاکم بر کشور است. این گفتمان، با مفصل‌بندی جدید، دال‌هایی را در نظام معنایی حریف شکل داده و با جذب نشانه‌های موجود، شکل جدیدی از ارزش‌ها و هنجارها را برای جذب مخاطب صورت-بندی می‌کند.

این مهم در مورد ج.ا.ایران با هدف استحاله انقلاب اسلامی و غیر موفق جلوه دادن آن در عرصه گفتمان مقاومت و ایستادگی در طول چهار دهه از عمر انقلاب به صورت مختلف اعم از: قدرت سخت، قدرت نرم و برخی اوقات به صورت تلفیقی و با عنوان «قدرت هوشمند» جهت تغییر و استحاله گفتمان حاکم بر ج.ا.ایران به دنبال ساخت معماری جدیدی از روابط بین ایران و آمریکا مورد توجه قرار گرفته است.

در ساخت این گفتمان، آمریکا بر آن است تا شعور، تفکر و اندیشه متعارف حاکم بر جامعه را تغییر دهد. گفتمانی که در آن بایدها و نبایدها مشخص می‌شود (توالی، ۲۰۰۰: ۱۹۲). این گفتمان دال‌هایی را با خود دارد که مختص نظام غرب است، نظامی که در آن لیبرال و دمکراسی غربی به‌عنوان دال مرکزی تلاش دارد تا سایر دال‌ها را در منظومه هم‌ارزی خود مفصل‌بندی نموده و به جهان اختصاصی، معنا و ارزش نظام غربی دهد (اسجاستد، ۲۰۰۷: ۲۳۰).

استمرار این نوع گفتمان ترجیحات و منافع را بر می‌سازد و مسیر پذیرش رسمی رفتاری را تعیین می‌کند که مورد نظر عنصر گفتمان‌ساز است. با این نگاه گفتمان می‌تواند موضوعات مختلف سیاسی و اجتماعی را تفکیک و طبقه‌بندی نماید به‌خصوص موضوعات سیاسی که گفتمان به‌طور

معمول در درون آن ساخته می‌شود. نکته مهمی که در شناخت از مفهوم گفتمان آمریکایی مورد توجه جدی قرار دارد، آن است که این گفتمان به یک باره ظهور نمی‌یابد، در بستر زمان و به دنبال تحولات حاکم بر محیط داخلی بروز پیدا می‌کند. تلاش آمریکا برای ساخت گفتمان موردنظر خود در ایران با توجه به شرایط محیطی کشور از فراز و فرود خاصی برخوردار بوده که مرکز ثقل آن خنثی‌سازی اصل غیریت‌سازی (دشمنی به نام آمریکا) است (حقیقت، ۱۳۹۳: ۳۲۴).

ب) در ادامه روند گفتمان‌سازی، بدون ریسک و خطر ناشی از کار اطلاعاتی، تأثیر بر ادراک مورد توجه قرار می‌گیرد. در این روش مرزی وجود ندارد و فرد متأثر از گفتمان حاکم بر کشور تحت تأثیر اندیشه حریف قرار گرفته و در برابر حاکمیت واکنش نشان می‌دهد.

در این راهبرد، تهدید نرم آمریکا در قالب شبکه‌ای مخفی، فرایند تغییر در قالب‌های ارزشی و ادراکی را مورد توجه قرار می‌دهد. درحالی‌که در گذشته، جنگ مأموریت محور و مبتنی بر ساختار تعریف شده بود، اما با تحول به وجود آمده در ماهیت قدرت، جنگ نرم در فضایی فراگیرتر و در پهنه‌ای وسیع‌تر به نام «ادراک‌سازی» معنا یافت. روش آمریکا در برابر انقلاب اسلامی و به‌طور مشخص بعد از دهه اول بر این محور متمرکز شد (حقیقت، ۱۳۹۳: ۳۲۴).

ج) شکست آمریکا در مقابله با انقلاب اسلامی، این کشور را بر آن داشت تا برقراری ارتباط با ایران را مورد توجه قرار دهد. تلاش آمریکا جهت برقراری ارتباط با ج.ا.ایران در دهه سوم انقلاب اسلامی با تدبیری زیرکانه و بعد از مذاکره بین «رابرت گیس»^۱ و «لیزا رایس»^۲ و با روی کارآمدن «اوباما» با شعار تغییر شروع شد. در واقع فاز جدیدی از جنگ نرم آغاز شد. آمریکا در فاز جدید از جنگ نرم یعنی برقراری ارتباط حداقل چند هدف را مدنظر قرار داد:

۱) جنگ نرم اقتصادی

این نوع جنگ به دلیل تأثیر بر اقتصاد مقاومتی به وابستگی اقتصادی ختم شده و استقلال کشور را هدف قرار می‌دهد. این شکل از جنگ با ابزارهای ظاهری (۱) تجارت و بازرگانی، (۲) ورود کالاها و شرکت‌های آمریکایی با اهداف زیر طراحی شده است:

الف) تشدید وابستگی اقتصادی کشور به شریان جهانی اقتصاد؛

ب) هضم شدن در اقتصاد کاپیتالیستی؛

پ) به حاشیه راندن راهبرد کلان اقتصاد مقاومتی.

1. Robert Gates
2. Condoleezza Rice

(۲) جنگ نرم امنیتی

در این شکل از جنگ که با هدف سرقت اطلاعات ارزشمند حیاتی و حساس نظام انجام می‌شود، لایه‌های تصمیم‌ساز نظام مورد هدف قرار گرفته و بدین ترتیب امنیت نظام ج.ا.ایران در معرض تهدید قرار می‌گیرد. جنگ نرم امنیتی با کسب اطلاعات لازم از شرایط حاکم بر لایه‌های حساس نظام ج.ا.ایران و نیازهای حاکمیت با تقرب به افراد و تلاش برای انحراف از مسیر انقلاب اسلامی از طریق جریان‌سازی اندیشه دنبال می‌شود.

(۳) جنگ نرم گفتمانی

با هدف تخطئه شعار مرگ بر آمریکا، گفتمان ارزشی نظام ج.ا.ایران هدف قرار می‌گیرد. در این گفتمان غیریت‌سازی در برابر آمریکا به‌عنوان مقوم گفتمان انقلاب اسلامی با چالش اندیشه‌ای مواجه می‌شود. هدف اصلی گفتمان آمریکایی، روایت‌سازی غرب‌گرایی در بین توده و به حاشیه راندن گفتمان ارزشی - انقلابی نظام ج.ا.ایران است.

(۴) جنگ نرم فرهنگی

رواج نمادهای سبک زندگی آمریکایی و غربی است که در نگاه رهبری شبیخون فرهنگی است. جنگ فرهنگی با هدف رواج فرهنگ آمریکایی در ایران اسلامی و برتری فرهنگ لیبرالیستی و اومانیستی در برابر اندیشه اسلامی دنبال می‌شود.

(۵) جنگ نرم سیاسی

از طریق عادی‌سازی و قبح‌شکنی از نشست و برخاست با آمریکایی‌ها و به قدرت رساندن جریان غرب‌گرا و لیبرال در کشور دنبال می‌شود. این اقدام از طریق تحت تأثیر قرار دادن ادراک در طبقه نخبگان و خواص سیاسی (طبقه‌الیت) و در ادامه با گسترش در عامه مردم صورت می‌گیرد (عبداله‌خانی، ۱۳۸۶: ۵۴).

۲-۲-۴-۲. راهبردشناسی تهدیدات آمریکا در جنگ نرم علیه ایران

راهبرد آمریکا در جنگ نرم علیه ایران همانند مهار جنگ سرد به سبک شوروی سابق است. روشی که آمریکا علیه شوروی به کار گرفت، برای اولین بار در کمیته‌ی موسوم به «کمیته خطر» که از صاحب‌نظران نظامی و اطلاعاتی آمریکا شکل گرفته بود، رقم خورد. مصوبات این کمیته مواردی به شرح زیر بوده است:

۱. تضعیف بنیه اقتصادی از طریق پایین نگه‌داشتن قیمت نفت؛
 ۲. به هدر دادن منابع مادی این کشور؛
 ۳. تغییر نگرش مردم از طریق جنگ رسانه‌ای؛
 ۴. جذب نخبگان کشور؛
 ۵. مهار قدرت نرم و نفوذ ایدئولوژیک این کشور در کشورهای جهان سوم (سراج، ۱۳۸۶: ۳۳).
- مشکلات آمریکا در عراق، این کشور را بر آن داشت تا یک بار دیگر از آموزه‌های شوروی سابق استفاده نماید. کمیته خطر که از افرادی مانند «لیزا رایس»، «ریچارد پول» (رئیس مؤسسه امریکن اینترپرایز)، «مارتین ایندایک» و... شکل گرفته بود، مقابله با ایران از طریق «یورش نظامی» را رد کرده و روشی مشابه با شوروی سابق را مطرح کردند. برخی از مصوبات آن‌ها به شرح زیر است (رحیمی، ۱۳۹۹: ۱۱۷).

جدول شماره ۱. مصوبات کمیته خطر		
ایران در صدر برنامه‌های آمریکا در چهار سال آینده قرار گیرد.	۶	باید فشارها را بر ایران بیشتر کرد.
باید از شبکه‌های رادیو و تلویزیون (مخالف نظام) حمایت کرد.	۷	باید با مقامات ایرانی همچنان راه مذاکره را دنبال نمود.
باید ستون‌های حمایتی نظام را تضعیف کرد.	۸	باید از ضعف سیاست‌های اقتصادی ایران و اختلافات درونی استفاده کرد.
باید از اپوزیسیون ایرانی حمایت کرد.	۹	باید به نافرمانی مدنی از طریق قشر دانشجویی و نهادهای غیردولتی دامن زد.
باید از فعالان ایرانی برای همایش‌های خارجی دعوت کرد.	۱۰	باید از سفارتخانه‌های سایر کشورها استفاده کرد.

۳-۴-۲. ابعاد تهدیدات آمریکا در جنگ نرم علیه ایران

الف. بعد داخلی

فعالیت‌های آمریکا در دو دهه آغازین بر داخل کشور و تلفیقی از قدرت نیمه‌سخت و نرم متمرکز بود. ایالات متحده در این دوران با حمایت از گروه‌های سیاسی ضد انقلاب به‌طور عمده از وجود آن‌ها در برخورد با نظام استفاده می‌کرد. اهداف اصلی این اقدام عبارت‌اند:

❖ ناامن جلوه دادن اوضاع داخلی؛

❖ ضعف نظام در برقراری امنیت در داخل کشور؛

❖ القاء ذهنیت ناتوانی مسئولین نظام در اداره حکومت.

در دهه سوم انقلاب اسلامی، حرکت آمریکا به شیوه‌ای متفاوت از قبل بود. بعد از طرح راهبردی به اصطلاح «استحاله از درون - فشار از بیرون» که توسط «مارتین ایندایک» یهودی (سفیر آمریکا در رژیم اسرائیل) و در زمان زمامداری کلینتون مطرح شد، قدرت نرم‌افزاری آمریکا به صورت مستقیم علیه ایران به کار گرفته شد. در دوران کلینتون بیشترین حمله‌های تبلیغاتی علیه ایران در سطح داخل و خارج شروع شد، تصویب بودجه ۲۰ میلیون دلاری به منظور کمک به گروه‌های ضد انقلاب و تشدید تحریم‌های اقتصادی علیه ایران، اوج این اقدامات بود. در دهه سوم دخالت غیرمستقیم و مستقیم آمریکا از طریق رسانه‌های گروهی و برخی نشریات داخلی منجر به تشدید تحرکات تبلیغاتی در داخل ایران گردید. بارزترین نمونه این اقدامات در جریان غائله تیرماه ۷۸ و به خصوص خرداد ۸۲ به منصفه ظهور رسید. حمایت ضدانقلاب از رویداد موردنظر که برخی از عوامل وابسته به غرب نیز در ایجاد آن نقش مستقیم داشتند، به بیشترین حد خود رسید. ماهواره‌های ضدانقلاب با پخش برنامه‌های تبلیغاتی و برخی عناصر خودباخته داخلی در کنار یکدیگر قرار گرفته و هرکدام به نوعی مدعی حکومت و حکومتداری شدند (نصری، ۱۳۸۵: ۷۹).

ب. بُعد خارجی

تحرکات آمریکایی‌ها علیه ایران از لحاظ زمانی در بُعد خارجی، برعکس بُعد داخلی بود؛ به این معنا که در دو دهه اول انقلاب اسلامی، آمریکا با این تفکر که به تنهایی توان براندازی ج.ا.ایران را دارد، با حمایت از ضدانقلاب و به صورت یک‌جانبه تلاش کرد هدایت جریان براندازی در سطح بین‌الملل را به تنهایی دنبال کند، اما با شکست در این ترفند، براندازی را از طریق اجماع بین‌الملل در پی گرفت. شروع حرکت‌های آمریکایی، در سطح بین‌الملل نیز از دوران کلینتون آغاز شد. جلب نظر کشورهای جهان علیه ج.ا.ایران از یک طرف و اعمال فشار به شرکت‌های طرف قرارداد در مباحث اقتصادی ج.ا.ایران یکی از اقدامات موردنظر قدرت نرم‌افزاری آمریکایی‌ها بود؛ این اقدامات در اواخر دوران کلینتون با ورود به مباحث هسته‌ای ایران رنگ و بوی دیگری گرفت و در دوران حکومت بوش پسر به اوج رسید. در این دوران شبکه‌های خبری غرب سعی کردند با هدف سرکوب نظام ج.ا.ایران، هسته‌ای شدن و شیعه بودن ایران را در قالب شعارهای تهییج‌کننده برجسته ساخته و ایران را به عنوان منبع ناامنی در عراق و کانون صدور بحران به کشورهای خاورمیانه طی

سال‌های ۲۰۰۶ و ۲۰۰۷ معرفی کنند. فیلم‌های سینمایی و تیتراژها در شبکه‌های CNN و فاکس نیوز همگی حاکی از حساس کردن افکار عمومی این کشور علیه اقدامات ایران بوده است. به‌طور مثال پخش برنامه‌های تبلیغاتی علیه ایران در لابه‌لای برنامه‌های تلویزیونی آمریکا در قالب تیتراژی به شرح زیر در سال ۲۰۰۷ قابل توجه بوده است:

۱. این خطر وجود دارد که ج.ا.ایران سلاح هسته‌ای خود را با تروریست‌ها تقسیم کند.
۲. برای صلح به پا خیزید، با کاخ سفید تماس بگیرید و از آن بخواهید تحریم علیه ج.ا.ایران را تشدید کند.
۳. ج.ا.ایران، بزرگ‌ترین دولت حامی تروریسم بوده و پشتیبان حملاتی است که صدها آمریکایی را کشته است.
۴. گروهی در ایران، ۲۵ هزار نفر را برای عملیات انتحاری در آمریکا و اروپا آغاز کرده‌اند.
۵. ج.ا.ایران، قطعنامه‌های شورای امنیت را نقض و درصدد توسعه برنامه‌های هسته‌ای خطرناک خود است.
۶. رئیس‌جمهور ایران از حملاتی که صدها آمریکایی را کشته، حمایت کرده است (نصری، ۱۳۸۵: ۷۹).

آمریکا جهت دستیابی به اهداف خود در قرن بیستم، محور اقدامات خود را بر روی اقدامات نظامی قرار داده بود تا اینکه در اواخر این قرن با توجه به ورود به عصر فراصنعتی و آثار مهم فناوری اطلاعات، رویکرد این کشور از قدرت نظامی به سمت استفاده از قدرت نرم با بهره‌گیری از قدرت فن‌آوری و به‌خصوص موضوع رسانه جهش یافت؛ آثار این امر همان‌گونه که اشاره شد در کشورهای اقماری شوروی سابق و همچنین موضوع عراق و افغانستان به‌وضوح قابل تشخیص بوده است. در ارتباط با ج.ا.ایران نیز آمریکا به علت وسعت، جمعیت و ایدئولوژی اسلامی با مشکل جدی مواجه بوده و به همین جهت سعی می‌کند از طریق جنگ نرم و با استفاده تاکتیک دکترین مهار نبرد رسانه‌ای و نافرمانی مدنی به اهداف خود دست یابد.

۴-۲-۲. نقاط تهدیدپذیر در جنگ نرم

اقدام‌های آفندی دشمن در جنگ نرم علیه ج.ا.ایران شامل موارد زیر می‌شود:

- (۱) بازی‌های رایانه‌ای هدفمند؛
- (۲) تشکل‌های غیردولتی؛
- (۳) ایجاد شایعات و فضای بدبینی؛

- (۴) ایجاد گروه‌های التقاطی و منحرف دینی و اخلاقی؛
- (۵) رسانه‌ها و القاء اخبار جهت‌دار، تحریف واقعیت‌ها و بزرگ کردن عیوب کوچک؛
- (۶) ایجاد منازعات قومی نسبت به حاکمیت؛
- (۷) ایجاد و ترویج مدهای خارج از عرف؛
- (۸) موسیقی و فیلم‌های مبتذل؛
- (۹) شستشوی مغزی نخبگان؛
- (۱۰) جلسات محفلی؛
- (۱۱) ورود افراد مسئله‌دار به کشور؛
- (۱۲) ترویج آداب و رسوم ضد دینی و اخلاقی؛
- (۱۳) ترویج ادبیات مبتذل در آثار هنری؛
- (۱۴) ترویج سرگرمی‌های غیرفرهنگی؛
- (۱۵) انحراف فکری در نخبگان؛
- (۱۶) ناامید کردن جوانان؛
- (۱۷) بزرگ‌نمایی فساد در جامعه؛
- (۱۸) غبارآلود کردن فضای جامعه؛
- (۱۹) شکستن اعتماد بین دولت و ملت؛
- (۲۰) مشروعیت‌زدایی از حاکمیت؛
- (۲۱) تلاش جهت از بین بردن قداست جایگاه ولایت فقیه و ...

دشمن با هدف‌گذاری اقشار مختلف به‌ویژه جوانان بر روی علاقه‌مندی‌های آنان در کشورهای هدف متمرکز می‌شود. روش‌هایی نظیر تحریف واقعیت‌ها و گذشته پربار، ایجاد فضای ناامنی در جامعه، ایجاد تعارض، اختبار بخشی کاذب تهدید و تطمیع، گسترش فحشاء، جوسازی، جاسوسی در ابعاد متعدد، تجاهل عمدی و... از ابزارهای رایج دشمن است (عبداله‌خانی، ۱۳۸۶: ۱۲۱).

۵-۴-۲. مدیریت تهدیدات آمریکا در جنگ نرم

هدایت و مدیریت تهدیدات آمریکا را سه نهاد سازمان اطلاعات مرکزی (سیا)، وزارت دفاع (پنتاگون) و وزارت امور خارجه برعهده دارند. اجرای تهدیدات علیه دولت‌های متعدد هزینه‌های سنگین حیثیتی را برای آمریکا در پی داشته است، به همین دلیل آمریکا با درس گرفتن از تبعات

واژگونی دولت در کشوری نظیر شیلی در سال ۱۹۷۳م، نقش مستقیم و علنی را به نقش غیرعلنی و غیرمستقیم تبدیل کرد و برای اداره این امر سازمان‌هایی را به شرح زیر به وجود آورد:

۱. **سازمان بنیاد ملی دموکراسی:** این بنیاد در سال ۱۹۸۴م برای تحت پوشش قرار دادن فعالیت‌های سری سیا به وجود آمد و رسالت آن حمایت از جنبش‌های تغییرطلب در سراسر جهان از طریق مستقیم و غیرمستقیم است. بنیاد ملی دموکراسی امروزه در سطح بین‌المللی بیش از ۶ هزار جامعه و سازمان سیاسی را تحت حمایت مالی و هدایت خود دارد. در تأسیس این بنیاد هر دو حزب دموکرات و جمهوری‌خواه نقش دارند و به‌صورت یک سازمان فرازمانی و فراحزبی عمل می‌نماید.

بنیاد ملی دموکراسی، بنیادهای مشابهی در کشورهای اروپایی به وجود آورده که وظیفه آن‌ها این است که با اعمال فشار بر دولت‌های ناهمخوان با سیاست‌های آمریکا را جهانی جلوه دهند. برخی از این سازمان‌ها عبارت‌اند از:

❖ بنیاد «وست مینستر برای دموکراسی» در انگلیس؛

❖ «مرکز بین‌المللی حقوق بشر و توسعه دموکراتیک» در کانادا؛

❖ بنیاد «جین ژورس» در فرانسه؛

❖ بنیاد «رابرت شومس» در فرانسه؛

❖ «مرکز بین‌المللی آزادی» در سوئد؛

❖ بنیاد «آلفرد موزو» در هلند.

۲. **مرکز بین‌المللی اتحاد بین‌المللی کارگران^۱:** این مرکز توسط «جان جی سینی» اداره می‌شود؛ او هم‌زمان دبیر کل اتحادیه بازرگانی^۲ است.

۳. **مرکز بین‌المللی اقتصاد آزاد^۳:** «توماس جی دونهو» در رأس این مرکز قرار دارد که ریاست اتاق بازرگانی آمریکا را نیز برعهده دارد.

۴. **بنیاد بین‌المللی جمهوری خواهان^۴:** ریاست این بنیاد را سناتور «مک‌کین» برعهده دارد.

۵. **بنیاد ملی دموکراتیک در امور بین‌الملل^۵:** «مادلین آلبرایت» دموکرات در رأس این بنیاد قرار دارد (زارعی، ۱۳۹۵: ۲۳).

1. Acils
2. AFL-CIO
3. CIPE
4. IRI

می‌توان نتیجه گرفت که از یک‌سو بنیاد ملی دموکراسی تلاش می‌کند تا از همه ظرفیت‌های آمریکای شمالی و اروپا برای ایجاد نفوذ و تغییر در دولت‌های ناهمخوان من‌جمله ایران کمک بگیرد و از سوی دیگر همه ظرفیت درونی آمریکا شامل دو حزب اصلی در این روند استفاده شده است.

۶-۴-۲. شبکه‌های تسهیل‌کننده تهدیدات آمریکا در جنگ نرم

آمریکا جهت کنترل جوامع اسلام‌گرا من‌جمله ایران، تلاش‌های گسترده‌ای انجام داده است. یکی از مهم‌ترین اقدامات آمریکا در این راستا، ایجاد یا تقویت شبکه‌های موازی یا معارض با جریان‌های اسلام‌گرا است. از منظر غرب، دین‌گرایی را باید از طریق نفی مبانی آن و ایجاد شبکه‌های موازی، مهار کرد. این شبکه‌های موازی موارد زیر را دربرمی‌گیرد:

❖ شبکه‌های روشنفکران لیبرال،

❖ روشنفکران سکولار،

❖ میانه‌روهای مذهبی.

این سه شبکه بر روی یک نکته کلیدی توافق دارند یعنی «تشکیل دولت اسلامی و اجرای قوانین اسلامی پذیرفتنی نیست حتی اگر محصول انتخابات دموکراتیک باشد». این شبکه‌ها تغییر در مبانی اصیل اسلام و مبانی حکومت‌های اسلامی من‌جمله ایران را در دستور کار دارند. شبکه‌های موازی چون: ائتلاف مسلمانان آزاد، سازمان حقوق بشر عربی در آلمان، کنسرسیوم جامعه مدنی فیلیپین، شبکه دانشگاهی بین‌المللی اسلامی مالزی و ... از این دسته هستند (غزایاق زندی، ۱۳۸۹: ۱۶۶).

۷-۴-۲. چهره‌های هم‌سو با تهدیدات آمریکا در جنگ نرم

یکی از اقدامات آمریکا در جنگ نرم، حمایت گسترده از چهره‌های مخالف اندیشه شریعت‌گرایی است به نحوی که اقدامات آنان را برجسته‌سازی نموده و محصول فکری آنان را به زبان‌های مختلف ترجمه و منعکس می‌کند. آمریکا در شبکه‌های موازی به مسلمانانی که دین را امری فردی دانسته و از دخالت آن در امور اجتماعی و مدنی ناخشنودند، نزدیک شده و از ظرفیت آنان برای توسعه تفکر لیبرالی بهره می‌گیرد. این چهره‌ها از بین کسانی انتخاب می‌شوند که توانایی

جریان‌سازی یا نظریه‌پردازی را داشته باشند. برخی از این چهره‌ها عبارت‌اند از: «اولیل ابشار عبدالله» اندونزیایی، «محمد شرفی» تونسی، «فتح‌الله گولن» ترکیه‌ای، «نجیب محفوظ» مصری، «محمد شهرور» سوری، «شعبانیه رحمان» پاکستانی، «مهندس عسکرعلی» هندی، «محمد الرکن» اماراتی، «احمد البغدادی» کویتی، «هما ارجمند» ایرانی، «عبدالکریم سروش» ایرانی، «شیرین عبادی» ایرانی، «مهدی مظفری» ایرانی، «محسن سازگارا» و «محسن مخملباف» ایرانی (زارعی، ۱۳۹۵: ۷۰).

۸-۴-۲. تحلیل روند تاریخی تهدیدات آمریکا در جنگ نرم علیه ج.ا.ایران

روند تاریخی تهدیدات آمریکا علیه ج.ا.ایران را می‌توان به دوره‌های زیر تقسیم کرد:

۱. جنگ نرم آمریکا از ابتدای ورود به ج.ا.ایران تا تسخیر لانه جاسوسی

آمریکا به‌طور مشخص بعد از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲، حضور منسجم و سازماندهی شده در ج.ا.ایران پیدا کرد. همراهی حکومت با آمریکا بعد از کودتا راه را برای حضور این کشور در ایران تا سال ۱۳۵۷ فراهم ساخت و آمریکا بدون هیچ‌گونه محدودیتی با هماهنگی حاکمیت و به شکلی آشکار به فعالیت‌های خود ادامه داد. با این وجود نمی‌توان مدعی شد در آن مقطع اقدامی برای تسلط آمریکا و غرب در ایران انجام نشده است. در همان مقطع نیز آمریکا در ایران، تأثیرگذاری بر اندیشه اسلامی و ساخت جامعه‌های سکولار را مدنظر داشت؛ هدف نیز تغییر باورها و ذهنیت توده در مورد هویت و اندیشه ایرانی - اسلامی بود که در دو دهه پایانی حکومت پهلوی در اوج قرار گرفت. با پیروزی انقلاب اسلامی، آمریکا که منافع خود را با تهدید جدی مواجه دید، به اقداماتی علیه نظام ج.ا.ایران دست زد؛ عمده این اقدامات بعد از تسخیر لانه جاسوسی بود (ایزدی، ۱۳۸۸: ۲۲).

۲. جنگ نرم آمریکا از تسخیر لانه جاسوسی تا پایان جنگ تحمیلی عراق علیه ج.ا.ایران

مرکز ثقل اقدامات آمریکا برای آغاز جنگ با ایران بعد از تسخیر لانه جاسوسی بود که به جنگ سخت یعنی راهکار نظامی مستقیم (محدود) و جنگ نرم یعنی راهکارهای غیرمستقیم و اطلاعاتی (گسترده) معطوف شد. اوج اقدامات آمریکا در حوزه جنگ سخت در دهه اول انقلاب اسلامی ج.ا.ایران عبارت‌اند از:

- ❖ لشکرکشی به خلیج فارس،
- ❖ نفوذ نظامی به طبس،

- ❖ حمایت از بقایای حکومت پهلوی،
- ❖ تلاش برای اجرای کودتای نظامی،
- ❖ حمایت و تسلیح گروه‌های سیاسی معاند،
- ❖ حمایت از رژیم بعث عراق در حمله نظامی به ایران.

جنگ نرم آمریکا در این دوران شکلی آشکار داشت و به صراحت اعلام داشت با حمایت از گروه‌های سیاسی مخالف تلاش خود را برای شکست انقلاب اسلامی انجام خواهد داد. از طرفی آشکارا از رژیم صدام حمایت‌های تسلیحاتی و اطلاعاتی نمود (ساوه درودی، ۱۳۹۳: ۱۷۵).

۳. جنگ نرم آمریکا از جنگ تحمیلی تا حادثه کوی دانشگاه در سال ۱۳۷۸

پس از پایان جنگ تحمیلی عراق علیه ج.ا.ایران ضمن بهره‌گیری از شیوه‌های سخت‌افزاری همچون تهدید به حملات نظامی، تحریم، حمایت از گروه‌های مخالف، حمایت از ترورها و... بهره‌گیری از جنگ نرم شامل شیوه‌های نرم‌افزاری با هدف حمله به ارزش‌های انقلاب اسلامی و تلاش برای تغییر باورهای حاکم بر جامعه، اساسی‌ترین اقدام آمریکا می‌باشد. در تحکیم این راهبرد تلاش‌های محوری غرب با استفاده از نفوذ در نخبگان جامعه و برخی خواص مورد توجه قرار گرفت. در این دوره استفاده ترکیبی از ابزارها برای فشار بین‌المللی و منطقه‌ای به ج.ا.ایران جهت تغییر رفتار نظام مقدس ج.ا.ایران همچنان از مهم‌ترین اقدامات جنگ نرم آمریکا است.

۴. جنگ نرم آمریکا بعد از حادثه کوی دانشگاه تا فتنه ۸۸

در دهه سوم بعد از انقلاب اسلامی با هدف تسلط بر سازمان‌های تصمیم‌ساز و در مراکز علمی و آموزشی بیشترین تلاش از سوی آمریکا دیده می‌شود. در دهه دوم و سوم اقدامات آمریکا بیشتر ناظر بر رواج اندیشه با شیوه فردی و گروهی بود، در حوزه فردی نخبگان سیاسی تأثیرگذار در کشور آغازگر رواج اندیشه لیبرالیستی در برخی مراکز آموزشی و سامانه‌های تصمیم‌سازی کشور بودند؛ در حوزه گروهی نیز رواج اندیشه غرب توسط برخی از گروه‌های به ظاهر اسلام‌گرا در کشور دنبال گردید. در این دوره رویکرد غالب، نرم‌افزاری به صورت پنهان و غیرآشکار بوده و مفهوم غیرآشکار در این رویکرد به معنای پنهان بودن شکل ظاهری حریف و ارائه چهره‌ای متفاوت است. به عبارتی دیگر، تهدید همان تهدید و دشمن همان دشمن است، فقط شکل کار با توجه به تغییر و تحولات در نظام بین‌الملل و عبور ج.ا.ایران از شرایط سخت دهه اول تغییر یافته است.

معماری جنگ نرم آمریکا در ج.ا.ایران در سال‌های پایانی دهه سوم و آغاز دهه چهارم به شکل سازمان‌یافته و با زیرکی دنبال شده است، اوضاع بین‌المللی و شرایط محیط داخلی، رویکرد آمریکا را به سمت جلب نظر محافل بین‌المللی با هدف تخریب چهره نظام اسلامی و تروریسم جلوه دادن حاکمیت سوق داد؛ در عین حال با شعار تغییر در روابط خود با ایران طرح مذاکره را مورد توجه قرار داد. به عبارت دیگر، در این روش رویکرد آمریکا به صورت تلفیقی مورد استفاده قرار گرفته است. دلیل این تغییر که محور گفتمان آمریکایی را شکل داده از دو زاویه قابل بررسی است:

نگاه اول بر آن است که این کشور بعد از یازده سپتامبر با تروریسم دولتی مواجه شده و برای مقابله با آن باید کشورهای حریف را مورد هدف قرار دهد. بر این مبنا دو کشور افغانستان و عراق در مرحله اول مورد هدف قرار گرفتند، طرفداران این نظر که در آن مقطع قدرت غالب در آمریکا بودند به «نواقع گرایان» معروف شدند که اندیشه جمهوری خواهان بیشتر بر این نظر قرار دارد.

نگاه دوم توسط گروه دیگری از متفکرین آمریکایی در مقابل نظریه اول (که دولت‌ها را عامل اصلی تروریسم و برهم زدن امنیت جهانی می‌داند)، معتقد هستند برخورد با دولت‌ها چاره کار نیست. بر اساس باور این افراد، تلاش برای تغییر ارزش‌ها و هنجارهای حاکم بر جامعه مورد هدف می‌تواند تروریسم را حذف و امنیت را حاکم نماید. این طیف به‌عنوان طرفداران نظریه سازه‌نگاری در جامعه آمریکا مطرح هستند (ساوه درودی، ۱۳۹۳: ۱۷۵).

۵. جنگ نرم آمریکا بعد از فتنه ۸۸ تا برجام

هزینه‌های سنگین آمریکا در عراق، افغانستان و برخی کشورهای غرب آسیا^۱، به تدریج حرکت به سمت رویکرد دوم را در جامعه آمریکایی و در بین نخبگان این کشور تقویت کرد. مصداق این ادعا مذاکره بین رابرت گیس، رئیس وقت سازمان اطلاعاتی آمریکا و لیزا رایس، وزیر امور خارجه وقت آمریکا در مورد ج.ا.ایران است. این اقدام آغازگر پروژه جدید جنگ نرم آمریکا در ج.ا.ایران و تلاش برای برقراری رابطه با کشور بود. گیتس در پاسخ به سؤال رایس مبنی بر اینکه «چرا آمریکا باین‌همه ابزاری که در اختیار دارد از جمله فناوری و اقدامات جاسوسی هنوز موفق به براندازی حاکمیت اسلامی در ایران نشده است»، مدعی شد: مشکل آمریکا در نداشتن رابطه با ایران است. او اعلام داشت اگر آمریکا بتواند این مشکل را حل کند و شرایط برای حضور آمریکا

۱. ترامپ در جریان رقابت‌های انتخاباتی ریاست جمهوری آمریکا در سال ۲۰۱۶ این مبلغ را شش تریلیون دلار اعلام کرد.

در داخل ایران فراهم شود می‌تواند به اهداف خود در این کشور دست یابد. وی مدعی شد همان‌طور که «سولیوان» آخرین سفیر آمریکا در عصر پهلوی در ایران توانست شرایط ایران قبل از انقلاب اسلامی را برای وزارت خارجه آمریکا ترسیم و سقوط شاه را پیش‌بینی کند، ما هم می‌توانیم با حضور در ایران شرایط را از نزدیک رصد و با درک از شرایط محیطی این کشور به دلیل حضور در صحنه به هدف خود برسیم.

بعد از این اظهارات ناگهان نگاه آمریکا علیه ایران تغییر کرد و رایس مدعی مذاکره با ایران شد. در همین راستا در پاییز سال ۱۳۸۶ حتی سازمان‌های اطلاعاتی آمریکا اعلام داشتند ایران اقدامی برای حرکت به سمت ساخت سلاح اتمی حداقل تا سال ۲۰۱۳ انجام نخواهد داد. این اقدامات همه حاکی از معماری جدید آمریکا برای تسلط بر ج.ا.ایران بود، اگرچه در داخل هم عده‌ای هم‌نوا با آمریکا و به دلیل نداشتن درک از شرایط خواستار برقراری روابط با آمریکا شدند، اما درایت رهبر معظم انقلاب اسلامی مانع از رسیدن آمریکایی‌ها به اهدافشان گردید. با این وجود آمریکا محاسبات خود را بر این قرار داد تا به هر شکل ممکن پروژه تسلط بر ایران را دنبال نماید. موضوع انرژی هسته‌ای شرایط مناسبی بود که این کشور با بزرگنمایی آن تلاش کرد تا خواسته‌های خود را عملی سازد. دلایل اصلی توجه بیش‌ازحد آمریکا در استفاده از این رویکرد به‌خصوص از دهه سوم انقلاب اسلامی به بعد را می‌توان در محورهای زیر مورد توجه قرار داد:

- ❖ عدم تأثیر تهدیدات نظامی و عملیات اطلاعاتی علیه ایران؛
- ❖ استمرار و تقویت ثبات سیاسی ج.ا.ایران در بین کشورهای منطقه؛
- ❖ قدرت نفوذ ایران در منطقه؛
- ❖ رشد قدرت تسلیحاتی ایران به‌خصوص در زمینه موشکی؛
- ❖ موقعیت برتر ایران در حوزه ژئوپلیتیکی و ژئواستراتژیکی؛
- ❖ عدم توفیق در منطقه به‌خصوص در حوزه کشورهای عراق، سوریه و یمن (عبداله‌خانی، ۱۳۸۶: ۲۶۶).

۶. جنگ نرم آمریکا بعد از برجام

در مذاکره در حین و بعد از برجام برای آمریکا بهره‌گیری از قدرت نرم جهت دستیابی به اهداف، جایگاه بالاتری داشت. در این شیوه حریف وانمود می‌کند در نظر دارد به رفتار و روش‌های یک‌جانبه خصومت‌آمیز خاتمه داده و در شرایط برابر و پذیرش خواسته‌های اصولی طرف مقابل به

توافق دست یابد؛ این موضع‌گیری برخلاف تصورات هزینه‌ای برای حریف ندارد. در این اعمال تهدید، توافق زمانی اتفاق می‌افتد که طرف مقابل، منافع و اصول حریف را بپذیرد و متعهد به تأمین و افزایش آن باشد.

این مسئله با پیگیری ادبیات مشترک در مذاکرات هسته‌ای صادق بود. در آنجا که ما شاهد انطباق کامل ادبیات ون‌دی شرم‌ن و سید عباس عراقچی و بقیه اعضای تیم با یکدیگر بودیم، آمریکا تلاش کرد تهدید نرم خود را در طول و بعد از برجام پیاده‌سازی نماید. به نظر می‌رسد در اجرای جنگ نرم خود در زمان مذاکرات تاحدودی توانست موفقیت‌هایی کسب نماید لیکن بعد از برجام به دلیل هوشیاری‌های رهبر معظم انقلاب جلوی پیشروی دشمن گرفته شد (عصاریان‌نژاد، ۱۳۸۸: ۳۹).

۲-۳-۲. مفهوم‌شناسی پژوهش

۱-۳-۲. جنگ نرم

جنگ نرم در برابر جنگ سخت در حقیقت شامل هرگونه اقدام روانی و تبلیغات رسانه‌ای، سایبری است که جامعه هدف یا گروه هدف را نشانه می‌گیرد و بدون درگیری نظامی و گشوده شدن آتش رقیب را به انفعال یا شکست وامی‌دارد (ماه‌پیشانیان، ۱۳۹۳: ۲۲).

۲-۳-۲. تهدید

توانایی‌ها، نیت و اقدامات دشمنان بالفعل و بالقوه برای ممانعت از دستیابی خودی به مقاصد امنیتی است (عبداله‌خانی، ۱۳۸۵: ۸۴). در تعریف واژه تهدید باید دو مفهوم مخاطره و منافع را در نظر داشت. تهدید از جنس مخاطره بوده و می‌توان مخاطره نسبت به منافع یک بازیگر را تهدید دانست. به عبارت دیگر، از منظر یک بازیگر، تهدید زمانی شکل می‌گیرد که منافع یک بازیگر، از منظر خود آن بازیگر، مورد مخاطره واقع شود.

۳-۳-۲. دشمن

واژه‌ی «دشمن» در فرهنگ دینی و اصطلاح قرآنی، به معنای «عدو» است. در فرهنگ لاتین، مترادف با لغت Enemy است. منظور از دشمن در این مقاله آمریکا است که بنا بر فرمایشات امام راحل و مقام معظم رهبری در رأس نظام سلطه قرار داشته و دشمنی آن با ج.ا.ایران بر کسی پوشیده نیست:

«مراد ما از دشمن، سردمداران نظام سلطه است... مظهر کامل نظام سلطه رژیم ایالات متحده آمریکا است» (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۹۴/۰۵/۲۶).

۴. روش‌شناسی تحقیق

مطالعه حاضر پژوهشی کاربردی و توسعه‌ای است. روش تحقیق، توصیفی-تحلیلی مبتنی بر مدل کیفی با رویکرد تبیینگری اختیار عاقلانه و ساختاری-علی می‌باشد. قلمرو زمانی از نظر جمع‌آوری داده از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ تا زمان حاضر را دربرمی‌گیرد. قلمرو مکانی این تحقیق از نظر مکان جمع‌آوری داده‌ها و بکارگیری نتایج تحقیق، ج.ا.ایران است.

گردآوری داده به روش کتابخانه‌ای و اسنادی و مصاحبه هدفمند با تعداد هشت نفر از صاحب‌نظران این حوزه انجام شده است. مصاحبه‌های تحقیق با نخبگان دانشگاهی و کارشناسان امنیتی صورت گرفته و به جهت بهره‌گیری کیفی صرفاً نکات مهم و مرتبط با موضوع پژوهش مستخرج از اظهارات یادشدگان در جدول (۲) ارائه می‌گردد. جامعه مصاحبه‌شونده همگی دارای مدرک دکتری و سابقه کار عملی و تألیفات علمی در این حوزه هستند. مصاحبه تا اشباع نظری انجام شده و نتایج مصاحبه‌شوندگان و اطلاعات جمع‌آوری‌شده تحلیل، جمع‌بندی و در مدل مفهومی نشان داده شده است.

۵. یافته‌های تحقیق و تجزیه و تحلیل داده‌ها

۵-۱. یافته‌های تحقیق

نظرات و دیدگاه‌های مصاحبه‌شوندگان در جدول (۲) ارائه شده است.

جدول شماره ۲. نظرات و دیدگاه‌های مصاحبه‌شوندگان		
ردیف	مسئولیت	سؤال: نحوه کنترل تهدیدات آمریکا در جنگ نرم علیه ایران
علی ادهمی	استاد دانشگاه	مهم‌ترین راهکار برای مدیریت تهدیدات آمریکا در جنگ نرم، تقویت مؤلفه‌های قدرت کشور در مقابل آمریکا است. ج.ا.ایران مؤلفه‌های قدرت متعددی دارد مانند ارزش محوری و ایدئولوژیک محور بودن.
اصغر علیزاده	استاد دانشگاه	برای کنترل تهدیدات آمریکا، تقویت نقاط ضعف کشور از مهم‌ترین نکات است. برای این امر رفع مؤلفه‌هایی که دشمن آن‌ها را مورد آماج قرار می‌دهد، بسیار ضروری است.

محمدحسین اکبری	استاد دانشگاه	تهدیدات آمریکا در بخش نرم زمانی قابل کنترل است که ما در این حوزه اقدامات متعدد کنترلی و مقابله‌ای در بخش‌های مختلف انجام داده باشیم مثلاً در حوزه فرهنگی اقدامات متعدد انجام دهیم. در حوزه اقتصادی هم همین‌طور لیکن فعلاً ما به نظر در حالت پدافند هستیم و این خیلی بد است.
سید علی اسماعیلی	کارشناس	تهدیدات آمریکا بستگی به شرایط و وضعیت ما دارد، اگر ما قوی باشیم تهدیدات آمریکا عملی می‌شود و اگر قوی باشیم تهدیدات آمریکا عملی نمی‌شود؛ لذا شرایط و وضعیت درونی ما خیلی مهم و سرنوشت‌ساز است.
علی احمدی	استاد دانشگاه	برای مقابله با تهدیدات آمریکا نیاز به ضریب همبستگی بالا داریم، با ضریب همبستگی بالا هر اقدام غیرممکن، ممکن می‌شود، آمریکا همین را هدف گرفته و در برخی موارد با ایجاد اختلاف باعث تضعیف آن شده است.
محسن رضایی	استاد دانشگاه	تهدیدات آمریکا در عمر انقلاب اسلامی همیشه وجود داشته لیکن علت عدم موفقیت این تهدیدات، ولایت فقیه است. امروزه آمریکایی‌ها به این موضوع پی برده‌اند و همه اقدامات خود را برای تضعیف جایگاه ولایت فقیه به‌کار بسته‌اند.
علی احمدی	کارشناس	تهدیدات آمریکا در حوزه‌های نرم اشکال گوناگون دارد که توسط سرویس‌های اطلاعاتی این کشور مدیریت می‌گردد لیکن راه مقابله با این تهدیدات، واکسینه کردن جوانان کشور در مقابل تهاجم فرهنگی است.
مصطفی احدی	کارشناس	برابر آخرین اطلاعات به‌دست آمده، آمریکا جنگ نرم خود با ایران را بر روی تضعیف جایگاه ولایت فقیه، ایجاد دودستگی در کشور، ایجاد اعتراضات خیابانی با بهانه‌های معیشتی و اقتصادی، از طریق فضای مجازی و رفع قداست از مضامین مذهبی قرار داده است.

۲-۵. تجزیه و تحلیل داده‌ها

تصمیم‌سازان کشور در مقابله با تهدیدات آمریکا در جنگ نرم علیه ایران باید به موارد زیر توجه کنند:

۱-۲-۵. جلوگیری از امنیتی شدن پدیده‌ها

اگر پدیده‌ای در جامعه متوجه امنیت عمومی شود و ابزار موجود توان مدیریت آن را نداشته باشد، موضوع «امنیتی شدن» پدیده پیش می‌آید. در این حالت تصمیم‌سازان باید به‌گونه‌ای برنامه‌ریزی

کنند که مسائل اجتماعی به حوزه‌های غیرامنیتی هدایت شده و در آنجا مدیریت شوند. برای این منظور باید به سه موضوع توجه داشت:

- ❖ توان به‌کارگیری قدرت سخت و قدرت نرم؛
- ❖ میزان حمایت این موضوع در سطح داخل و منابع؛
- ❖ توجه به حساسیت‌های منفی و مثبت نسبت به پدیده.

اگر این سه موضوع به نحو مناسب مورد بررسی قرار گیرد و متناسب با آن‌ها با اعمال مدیریت منطقی و برنامه‌ریزی شده، کارها و اقدامات پیگیری شود، موضوع در محیط غیرامنیتی قرار گرفته و قابل حل خواهد بود.

۲-۲-۵. توجه به سمت‌وسوی تهدید

هرچه تهدید بیشتر و قوی‌تر باشد، میزان فرصت‌سازی بازیگر در مقایسه با مجموعه توانایی‌هایی که در اختیار دارد، کمتر خواهد بود. باید توجه داشت هیچ تهدیدی به‌طور کامل به فرصت تبدیل نمی‌شود، اما باید تلاش کرد سمت‌وسوی تهدید به سمت فرصت‌ها سوق پیدا کند. برای این کار می‌توان قدرت نرم را در دستور کار قرار داد. براساس مطالب ذکر شده، پایه و اساس قدرت نرم مبتنی بر مباحثی چون فرهنگ، آرمان، ارزش و اعتقادات است، اگر این مهم به‌گونه‌ای مناسب مورد توجه قرار گیرد، قدرت سخت‌افزاری هم شکل پیدا خواهد کرد. قدرت سخت‌افزاری در شرایط خاص می‌تواند به کمک قدرت نرم، نظام و مجموعه را برای رسیدن به اهداف خود یاری دهد؛ این امر مستلزم مدیریت و برنامه‌ریزی مبادی مربوطه در چگونگی بهره‌گیری از آن است. اگر این کار انجام شود، آثار تهدید کمتر شده و شرایط استفاده از فرصت‌ها فراهم می‌گردد.

۳-۲-۵. تقویت ضریب ایدئولوژیک

ضریب ایدئولوژیک در نظام‌های مبتنی بر مذهب و فرهنگ، یکی از مهم‌ترین ارکان است. تقویت این رکن به تقویت پایه‌های حکومت منتهی می‌گردد و در موقعیت‌های بحرانی، این ضریب می‌تواند ایفای نقش نموده و ارکان نظام را از شرایط بحرانی نجات دهد. نقطه آسیب‌پذیر این ضریب استفاده بیش‌ازاندازه از آن است، چنانچه مسئولین مربوطه در استفاده از این ضریب در برخورد با پدیده‌های اجتماعی دقت نکنند، ضریب مذکور می‌تواند جایگاه خود را از دست بدهد. بنابراین برای کنترل تهدیدات در جنگ نرم تقویت ضریب ایدئولوژیک، مفید و اثربخش است.

۴-۲-۵. تقویت ضریب همبستگی و رضایتمندی

ضریب همبستگی در حکومت‌ها زمانی به دست می‌آید که میزان رضایتمندی در حوزه اجتماعی بالا باشد؛ میزان رضایتمندی در حوزه اجتماعی با میزان رضایتمندی در حوزه‌های اقتصادی و فرهنگی، ارتباط مستقیم دارد. بنابراین چنانچه اقتصاد جامعه دچار آسیب‌های متعدد شده و افراد جامعه از این موضوع در رنج باشند، نارضایتی از این موضوع بر تقویت ضریب همبستگی اثر منفی گذاشته و مدیریت کنترل تهدیدات را آسیب‌پذیر خواهد نمود. از این رو، جهت کنترل تهدیدات در جنگ نرم، تقویت ضریب همبستگی با بالا بردن میزان رضایتمندی ضروری و لازم است.

نمودار شماره ۱. الگوی مفهومی کنترل تهدیدات آمریکا در جنگ نرم علیه ج.ا.ایران (با توجه به اطلاعات جمع‌آوری شده و مصاحبه‌های صورت گرفته)

۵. نتیجه‌گیری و پیشنهادات

۵-۱. نتیجه‌گیری

راهبرد آمریکا در برابر نظام ج.ا.ایران در هیچ مقطع زمانی تغییری نداشته و این کشور در سال‌های بعد از پیروزی انقلاب اسلامی جهت براندازی ج.ا.ایران همچنان تلاش نموده و تنها معماری آن تغییر کرده است. این معماری درحالی‌که در طول دهه اول انقلاب اسلامی کنش گفتاری و رفتاری خود را بر پیگیری اقدامات سخت علیه انقلاب اسلامی مورد توجه قرار داده بود، در دهه دوم سازواره‌های آن بر محور گفتمان آمریکایی و اندیشه غربی شکل گرفت و تلاش برای تغییر ماهیت انقلاب اسلامی به صورت موردی و در ادامه جریان‌سازی به مرحله اجرا درآمد. در دهه سوم در حالی‌که جریان‌سازی اندیشه همچنان در کانون توجه معماری تهدید و نفوذ آمریکایی قرار گرفته بود، راهبرد دیگری به مراتب خطرناک‌تر از راهبردهای قبلی در گفتمان آمریکایی به اجرا درآمد که محور آن در برقراری ارتباط با ایران بود. در این راهبرد آمریکا دو سناریو را مورد توجه قرارداد:

الف) مخالفت ج.ا.ایران: در این راهبرد آمریکا به دنبال گفتمان‌سازی در نظام بین‌الملل است. ادعای آمریکا این است که برای برطرف کردن اختلافات پیش‌قدم شده است، اما ج.ا.ایران حاضر به مذاکره نیست، بنابراین ایران عامل بی‌ثباتی است و محافل بین‌الملل و سازمان‌های جهانی به سبک اقدام علیه عراق دوران صدام باید علیه ایران ائتلاف تشکیل بدهند؛ آمریکا به‌عنوان محور، عاملی پیش برنده است. در این راهبرد آمریکا نقش پلیس جهانی را بر عهده می‌گیرد.

ب) موافقت ج.ا.ایران: در این راهبرد آمریکا درصدد است تا ج.ا.ایران با عدول از ارزش‌های اسلامی و انقلابی با این کشور مذاکره کند؛ نقطه کانونی معماری آمریکا در این بخش رقم می‌خورد. هموار ساختن حضور آمریکا در ج.ا.ایران با هدف اشراف بر تحولات و در نهایت جریان‌سازی اندیشه آمریکایی در داخل غایت تلاش آمریکا برای رسیدن به اهداف خود در ج.ا.ایران است. این شکل از تهدید در حوزه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و امنیتی از طریق گفتمان‌سازی و پذیرش آمریکا به‌عنوان خروج از مشکلات ناشی از جنگ و تحریم در بین مراکز تصمیم‌سازی، نخبگان و توده، نقش اساسی داشته و شبکه‌های نفوذی را در داخل ساماندهی می‌کند. در این ساماندهی شبکه‌های نفوذی که مراکز اصلی تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری و نخبگان فکری را آماج قرار می‌دهند، در ردیف پیاده‌نظام دشمن برای فلج کردن فضای داخلی و هدایت آن‌ها به سوی خواسته‌های آمریکا درصدد تغییر و تحول در قالب‌های بینشی و ادراکی هستند. به همین دلیل این شکل از تهدید خطرناک‌ترین نوع معماری آمریکایی است و آمریکا به تلاشی

سخت نیاز ندارد؛ بلکه جریان‌های داخلی به قطب جاذبه‌ای برای حضور آمریکا در داخل کشور تبدیل می‌شوند.

با نگاه امنیتی به الگوهای تهدید در دهه اول انقلاب اسلامی، اولین شکل از تهدید با هدف براندازی حکومت اسلامی از طریق کار اطلاعاتی گسترده و نظامی محدود با ساماندهی گروه‌های سیاسی معاند در لایه‌های حساس نظام ج.ا.ایران طراحی و به اجرا درآمد. نظام سلطه در پی شکست در این راهبرد، گرایش به سمت تهدیدات نرم از طریق گروه‌های سیاسی مخالف و با ساخت اندیشه متناسب با خواسته‌های غرب را مورد توجه قرار داد. دهه دوم انقلاب اسلامی، آغازگر راهبرد جدید بود که با توجه به شرایط مساعد ناشی از تغییرات اندیشه‌ای در برخی از نخبگان، جریان‌سازی را در دهه سوم هموار کرد. هوشیاری نظام ج.ا.ایران در برابر توطئه آمریکا، منجر به حاشیه قرار گرفتن جریان‌سازی در داخل کشور گردید؛ اما این راهبرد همچنان در نظر و عمل در اندیشه برخی از متفکرین و خواص همچنان وجود داشت. با این وجود، در ادامه شکل حرکت غرب با محوریت آمریکا به‌گونه‌ای متفاوت، اما با همان هدف به اجرا درآمد، راهبردی که به‌صورت تلفیقی مورد توجه قرار گرفت، لیکن جریان‌سازی اندیشه‌ای مرکز انحراف حاکمیت از آرمان‌ها و اهداف خود می‌تواند مهلک‌ترین نوع نفوذ تلقی شود.

درحالی‌که اقدام آمریکا در دهه اول انقلاب اسلامی امنیتی و اطلاعاتی (گسترده) و نظامی مستقیم (محدود) و نظامی غیرمستقیم (گسترده) با رویکرد تقرب به برخی از افراد خاص و حمایت از گروه‌های معاند در داخل و خارج بود در دهه دوم و سوم بیشتر بر استفاده از رواج اندیشه با شیوه فردی و گروهی متمرکز بود. در حوزه فردی نخبگان سیاسی تأثیرگذار در کشور آغازگر رواج اندیشه لیبرالیستی در برخی مراکز آموزشی و بعضاً سامانه‌های تصمیم‌سازی کشور بودند؛ در حوزه گروهی نیز رواج اندیشه غرب توسط برخی از گروه‌های به ظاهر اسلام‌گرا در کشور دنبال گردید.

تفاوت اصلی رویکرد دهه اول با دهه‌های دوم و سوم در روش و شیوه تهدید بود، درحالی‌که در دهه اول رویکرد سخت‌افزاری و نرم‌افزاری به طریق آشکار انجام گردید، در دهه دوم و سوم، رویکرد غالب، نرم‌افزاری به‌صورت پنهان و غیرآشکار بوده است.

تهدیدات آمریکا در ج.ا.ایران در سال‌های پایانی دهه سوم و آغاز دهه چهارم به شکل سازمان‌یافته دنبال شده است. اوضاع بین‌المللی و شرایط داخلی، رویکرد آمریکا را به سمت جلب نظر محافل بین‌المللی با هدف تخریب چهره نظام اسلامی و تروریسم جلوه دادن حاکمیت، سوق

داد؛ درعین حال با شعار تغییر در روابط خود با ج.ا.ایران، طرح مذاکره را مورد توجه قرار داد. به عبارت دیگر، در این روش رویکرد آمریکا به صورت تلفیقی مورد استفاده قرار گرفته است.

۲-۵. پیشنهادات

کنترل تهدیدات آمریکا در مقطع فعلی به مؤلفه‌های زیر نیازمند است:

۱. جلوگیری از امنیتی شدن پدیده‌ها؛
۲. توجه به سمت و سوی تهدید؛
۳. تقویت ضریب ایدئولوژیک؛
۴. تقویت ضریب همبستگی و رضایتمندی.

منابع

الف - فارسی

- افتخاری، اصغر (۱۳۸۷). *اقتدار ملی*، تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی.
- افتخاری، اصغر (۱۳۸۷). *قدرت نرم و سرمایه اجتماعی*، تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق(ع).
- افتخاری، اصغر (۱۳۸۵). *کالبدشکافی تهدید*، تهران: دانشگاه امام حسین(ع).
- ایزدی، فؤاد (۱۳۸۸). *نگاهی نظری به دیپلماسی عمومی آمریکا، فصلنامه وسایل ارتباط جمعی رسانه (فصلنامه رسانه)*، ۲۰(۲)، ۹-۲۷.
- بوزان، باری (۱۳۷۵). *مناطق و قدرت‌ها*، ترجمه رحمان قهرمان‌پور، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- حقیقت، سید صادق (۱۳۹۳). *روش تحقیق در علوم سیاسی*، قم: دانشگاه مفید.
- حاذق نیکرو، حمید؛ مقدم‌فر، حمیدرضا (۱۳۹۳). *جنگ نرم، مروری بر مفاهیم و کارکردهای جنگ نرم*، تهران: ارم.
- رحیمی، بهمن (۱۳۹۹). *طرح راهبردی مقابله با نفوذ آمریکا در ج.ا.ایران با تأکید بر آراء مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)*، دانشگاه عالی دفاع ملی، دانشکده امنیت ملی، رساله دکتری.
- زارعی، اسعدالله (۱۳۹۵). *عملیات تغییر*، تهران: مؤسسه مطالعات اندیشه‌سازان نور.
- ساوه درودی، مصطفی (۱۳۹۳). *جامعه‌شناسی ایران معاصر*، تهران: دانشکده علوم و فنون فارابی.
- سراج، رضا (۱۳۸۶). *قدرت نرم آمریکا ضد ج.ا.ایران، فصلنامه عملیات روانی*، (۱۶)، ۴۵-۲۳.
- سریع‌القلم، محمود (۱۳۸۴). *ایران و جهانی‌شدن، چالش‌ها و راه‌حل‌ها*، تهران: مرکز تحقیقات استراتژیک.
- عبدالله‌خانی، علی (۱۳۸۵). *بررسی و نقد نظریه امنیتی ساختن، فصلنامه مطالعات راهبردی*، ۹ (۳۳)، ۳۰-۴۸.

- کاستلز، مانوئل (۱۳۸۰)، *عصر اطلاعات؛ اقتصاد، جامعه و فرهنگ، قدرت هویت*، ترجمه افشین خاکباز، تهران: طرح نو.
- گلشن پژوه، محمدرضا (۱۳۷۸). *جنگ نرم؛ ویژه جنگ رسانه‌ای علیه ج.ا.ایران*، تهران: مؤسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر.
- گروه مطالعات ریاست جمهوری آمریکا (۱۳۹۳). *ایجاد صلح و امنیت در خاورمیانه*، ترجمه مؤسسه مطالعات اندیشه‌سازان نور، تهران: نشر سفیر.
- ماهپیشانیان، مهسا (۱۳۹۳). *الگوی امنیتی مطلوب در خلیج فارس*، تهران: اسرار دانش
- نصری، قدیر (۱۳۸۵). *رویکرد آمریکا در مقابله با ایران*، تهران: پژوهشکده مطالعات فارابی.
- عبدالله‌خانی، علی (۱۳۸۶). *جنگ نرم*، تهران: مؤسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر.
- عساریان‌نژاد، حسین (۱۳۸۸). *تهدید نرم*، تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی.
- غرایق زندی، داود (۱۳۸۹). *سیاست خارجی آمریکا در قبال ج.ا.ایران*، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.

ب- مصاحبه‌ها

- مصاحبه با علی ادهمی (۱۴۰۰). *تهدیدات آمریکا در جنگ نرم علیه ایران*، تهران: استاد دانشگاه.
- مصاحبه با اصغر عزیزاده (۱۴۰۰). *تهدیدات آمریکا در جنگ نرم علیه ایران*، تهران: استاد دانشگاه.
- مصاحبه با وحید صنعتگر (۱۴۰۰). *تهدیدات آمریکا در جنگ نرم علیه ایران*، تهران: دانشجو.
- مصاحبه با سید علی رضایی (۱۴۰۰). *تهدیدات آمریکا در جنگ نرم علیه ایران*، تهران: دانشجو.
- مصاحبه با مرتضی حیدرنیا (۱۴۰۰). *تهدیدات آمریکا در جنگ نرم علیه ایران*، تهران: دانشجو.

- مصاحبه با علی رضویان (۱۴۰۰). *تهدیدات آمریکا در جنگ نرم علیه ایران*، تهران: دانشجو.
- مصاحبه با محمد صفری (۱۴۰۰). *تهدیدات آمریکا در جنگ نرم علیه ایران*، تهران: کارشناس امنیتی
- مصاحبه با مصطفی احدی (۱۴۰۰). *تهدیدات آمریکا در جنگ نرم علیه ایران*، تهران: کارشناس امنیتی.

پ- انگلیسی

- Quathailagearoid (2000). "Theorizing Practical Geopolitical Reasoning: The Case of United States Response to War in Bosnia" *political Geograpy*. 21. NO
- SjostedtRoxanna (2007). "The *Dicursive Origins of a Docttine Securitizedation Under Harry S.truman and Gorge W.Bush.*" Foreign Policy Analisyis.